

VASÁRNAP

AZ

„Érsekujvár és Vidéke“
MELLÉKLETE.

1892. Ápril.

A vörös Jula.

— Elbeszélés. —

Eckstein Ernő-től.

A mi profétai szemem ez estén előttem világosság lett, sokkal gyorsabban és nagyobb mértékben beteljesedett, mint várni jogositva voltam. Rudolf Juliának nemes és igénytelen szeretetre méltósága által lebilincselve, mindinkább elfeledte azon tisztátalan forrást, melyből most számára az oly kevésbé kiérdemlett-boldogság fakadt és azon szövetség, melyet a leghallatlanabb könnyelműséggel kötött, két lélek és szívnek lön lassanként felbonthatlan kapcsává. Juniusban kezdé meg Rudolf a később oly híressé vált regénye: „A komor természetek“ kidolgozását. Ismeretségünk óta soha senki által sem volt rábirható, hogy irodalmi terveiből előre bármit is felfedezzen; hidegen és önelégülten zárta saját kebelébe tervét és annak egyes bonyolalmait, míg a mű lényegére nézve elkészült. Most e visszautasító természete egészen megszűnt. Julia ismerte dolgozó természetét minden titkát. Egész bizalommal terjeszté bírálata alá minden új gondolatát, ki aztán e közlékeny hangulatot nagy ügyességgel használta fel arra, hogy a merész eszme-menetet minden tulcsapongástól megőrizze. Ezen ellenőrzésből lassanként egész munkatársi viszony fejlődött ki. Rudolfnak sokszor volt alkalmá a néz-pontok megiepő ujsága felett csodálkozni, melyeket Julia csak játszva adott kezére s csodálhatta ítélete naiv világosságát és önállóságát. Képzeldése gazdagságát és lelki műveltsége mély határozottságát. Csodálkozása egész az ihlettségig emelkedett, midőn bizonyossá lett arról, hogy szellemi működése háziasszonyi kötelességével soha és semmiben össze nem ütközött, sőt titkoszerű befolyással volt arra, hogy az otthon bizonyos bizalmas és boldogító jellemmel bírjon. Julia nagyon értett a házasság órájának mesteri pontossággal járatásához, úgy, hogy e mellett

Házi perpatvar.

e kerekék kellemetlen zörgése hallható éppen nem volt. Soha sem látszott rajta azon sok dolgu mohóság, mely távolról sem szolgál otthonias kényelmünk emelésére, sőt ideges természeteknek éppen kinteljes. Soha sem panaszkodott kötelességeinek terhe miatt. mint a mi derék menyecskeink, kik azt vélik, hogy munkájuk többszörözöttnek látszik akkor, ha házi gondjaikat szem elé állítják. Ő az erős és erejét ismerő kariatidhoz hasonlított, melynek homlokán a ház párkánya nyugosza van, a nélkül, hogy nyakszirtjét azért meghajtaná; vagy a lelkes tudóshoz, ki a világot tudományos kutatásai gyümölcsével örvendeztetni meg a nélkül, hogy az izzadtság cseppeket, melyek tanulmányozása közben arczáról leperegtek, megismertetné. Röviden, mielőtt egynegyed év lejárt, Julia az egykor oly frívol kételgőnek nélkülözhetlenné vált, ki úgy látszik már egyáltalán nem is emlékezett azon czélra, melyet házassága által elérni óhajtott.

Nekem julius vége felé Berlinbe és Koppenhágába kellett utaznom. Még egy jó óram volt a vonat elindulása előtt és — a menetrend olvasásába merülve — a sofa szegletében ültem, midőn Rudolf — rendes szokása szerint — minden bejelentés nélkül ajtómban megjelent.

— Jó, hogy itthon találtalak, — mondá. Nekem Eberhardtnak „De profundis“ című elbeszélésére lenne szükségem. A könyvtárban nem kapható.

— Szolgálatodra áll, — válaszolám én.

— Meddig szándékozol elmaradni? — kérdé hanyagul, midőn neki a kérészt könyvet átadám.

— Tizennégy nap, három hét, négy hét, egészen a körülmények parancsa szerint.

— Irigylésre méltó! Ezen évben én aligha fogok kimehetni.

— Pah! nem éppen oly jól ellakhat sz te itt, mint vidéken? Hiszen egy negyed óra alatt a zöldben lehetsz.

— Igaz. A nyári lakok iránti vágy legnagyobb csak a divat hagyományain alapszik. Némi értelmiséggel hozzácsókk az ember az ilyféle ostobaságokhoz de a közjólét még is nyer vele.

— Te épen úgy beszélsz, mintegy valódi világbüles, — tettem hozzá tréfálva.

— Én az utolsó hónapban valóban némileg bölesebb lettem, — ellenveté sajtászerű hangsúlyozással.

Arczába néztem, úgy látszik, igaz volt.

— Nos, — mondám, az igazságnak is tiszteletadandó, szükség is volt.

— Hogyan?

— Világnézeted kezdett egy kissé tulságosan is lángeszü lenni.

— Te roszakaróm vagy.

— A legkevésbé sem.

— Ti tudósok minden ártatlan tréfában találtak valami kivetni valót.

Még az ó-keresztények askétaságából van valami bennetek.

— Valóban, én épen úgy nézek ki, mintha képes volnék oszlopszentté válni. Nem, ezek, legkedvesebbem, csak költői böleselkedések. Tudod-e, hogy nekem az utolsó hónapokban sok szomorú órát okoztál?

— Te épen úgy beszélsz, mintha az én bűneim miatt felelős volnál! — nevetett Rudolf.

— Majdnem úgy! Igen sokszor éreztem magam büntársadnak. . . Hála az égnek, hogy várakozásom ellenére minden kedvezően folyt le!

— Várakozásod ellenére kedvezően? Nem értelek.

— Pah, beszéljünk másról! Most midőn boldog vagy, czéltalan lenne téged e dologra emlékeztetni.

— Valóban azt hittem, te képzelőd-tél. Te mindent készpénz gyanánt vettél!

— Te ugyancsak tudsz kétszínös-ködni.

— Nem, nem, én nem kétszínös-ködom. Beismerem, hogy akkor. . . Igen. . . De te e dolgot nagyon is mereven fogtad fel.

— Azt hiszed? Én pedig azt hiszem, hogy csak oly mereven, mint a hogy adva volt.

— De hát mit mondtam én oly nagyon rettenetest? Ki tenne minden szót arany mérlegre?

— Ismétlem, hogy rám nézve igen gyötrelmes volt, most, midőn már az egész esemény jó fordulatot vett, most, midőn te valóban szeretsz.

— Ő nekem kezdettől fogva tetszett. . . jobban, mint nővére. . .

Én erre vállat vontam.

— Vagy a tetszett talán kissé sokat mond. . . de. . . egy bizonyos vonzalom. . . hebegte.

— Igazság szerint megérdemled, hogy lélektani feljegyzésemet neked megmutassam, melyet azon estén, midőn a „trónörökös“-ben lelepezéseidet tetted, írásba foglaltam.

— Mit? egy lélektani mű? Jellem-tudomány? Kíváncsivá teszel!

— Nem hinném, hogy te magadat feljegyzésem elolvasásakor jól éreznéd. Nem kíméltelek!

— Ah egy napló lapocska! Mily költői!

— Akkor este te én nekem oly kivételesnek tűntél fel, oly tüneményszerűnek könnyelműségemben, hogy két-tős beszélgetésünket le kellett írnom.

— Engedd elolvasnom. . . Valóban kíváncsi vagyok megtudni, mint ragadtad meg az alkalmat egy önhitt perc szeszélyét nagy állami cselekvénynyé fujni fel. . .

Makaessága kedvetlenné tett. Kinyitám támlányomat és egy jegyzőkönyvet vettem ki. Elénk hangon olvastam fel előtte egyes hangzatosabb helyet.

— Menyörgöttét, mondá, ez érde-

kelni kezd. . . ebben engem ugyan mesterileg kigunyoltál.

— Természet után fényképeztelek, javítám ki őt.

— De igen erős ráadással! Azonban mindegy, én elviselem az igazságot, még a költészet ruházatában is. Olyasod tovább!

Az órára néztem.

— De feleded drágám, hogy utra készen vagyok. A koci épen előrobog.

— Ugy add hát nekem e jegyzőkönyvet; biztosítlak, hogy sértetlenül visszakapod.

— Ez nem lehet, kérlek. . .

— Miért nem? Görög irodalmi jegyzeteid csak még nincsenek telve titkokkal.

Egy gyors, átnéző tekintet meggyőzött engem arról, hogy a jegyzőkönyv tényleg mit sem tartalmaz olyat, a mi vonakodásomat igazolni képes volna.

— Hát nem bánom, — mondám, mi közben a támlányt elzártam és neki bolondsága amálcasait átnyujtottam. De fontold meg, hogy e feljegyzések nem voltak olvasó számára feljegyezve, legkevésbé pedig a te számodra.

— Igen, igen, tudom már, — tette hozzá nyugtalanul, most már úgy iparkodjál, hogy el ne késsél.

A lépcsőn egymás mellet lépdeltünk le. Ott nekem szerencsés utat kívánt, én pedig nejenek a legbarátságosabb üdvözlötet küldtem és tiz perczel később künt voltam a vasutnál.

Berlinben akkor csak két napot töltöttem, aztán Hamburg és Schleswigen keresztül a dán fővárosba siettem, hol a királyi könyvtárban létező fontos kéziratok felett tanácskoztam. Három heti megerőltetett munka után üdítő kirándulást tettem a szomszédos svéd pusztákra, aztán Ystad és Schwinemünden át visszatértem a német metropolba, hol nekem a dorpati főiskolából egy hírneves kartársammal kellett volna találkoznom. A helyett, hogy őt a szállodában megtaláltam volna, egész váratlanul két levél várt reám. Az egyik jelenté, hogy Dr. Cornélius betegsége miatt akadályozva van a megbeszélés talájkára eljöni: a másik Rudolftól jött és következőleg hangzott:

— Az a sajátlag esztelenség, hogy neked irok, mert rajtam segíteni úgy sem tudsz és végre is te még balszamos megjegyzésekkel alkalmatlankodhatsz a nemesítés és az isteni igazság felett egyébként, ki tudja? — alapjában te vagy az egész esemény oka és nekem nincs senkim, kinek őszintén lehetne nyilatkoznom. Adj nekem legalább baráti jó tanácsot, közöld velem mint fogod fel a kérdést s hogy lehetségesnek tartod-e e lerombolt valómat újra felépíteni? felhasználjam-e a fel-sőbbseg segélyét tartózkodási helyének kipuhatólása végett, vagy kerüljek minden botrányt s belenyugodjam a meg-

változhatatlanba, már a mint sikerülni fog.

— Ő eltávozott! Julia, az én kedves, édes, egyetlen szeretett nőm engem minden bucsu nélkül elhagyott és az Istent tudja egyedül, mit szándékozik tenni. Talán ezen perczen, midőn e sorokat írom már halott, és én öltem meg őt! De nem, ő tulzottan büszke és nemes. Ő ily kicsinyes bosszura nem lenne képes s bosszu lenne ez, oly szörnyű büntetés egy vétségért, mely a végtelenül nagy szerelem által már régen megbocsájtva és elenyészte van.

— Most veszem észre, hogy összefüggő gondolatot alig vagyok képes kifejezni. Röviden és velősen: Julia feljegyzésedet elolvasta! Mikép és hol tudta ő e végzeteljes iratot megtalálni? — arról még csak sejtmem sincs. A mint a szerkesztőségéből ugy délután 5 óra tájban hazamentem, ő már eltűnt. A jegyzőkönyvet dolgozó asztalomra tette; e mellett találtam a csatolt levélkét, mely velem a legfélelmesebbet sejteté. Oh én ismerem őt! Ha ő egyszer olyat határozott, mi nézete szerint az értelem és kötelesség törvényeinek megfelel, ugy nem lesz semmi által sem megindítható: vas következetéssel fogja elhatározását követni. És mégis vissza kell térnie, különben megőrülök! Még csak most érzem igazán, mi volt ő énnekem! Hiányzik nekem még lélekzésnél is, halálom lenne, ha őt e kellene vesztenem. Legkedvesebb, legjobb, legdrágább barátom, esedezem, csak két sorral tudasz velem, mit hiszel, valjon ő ezt valóban és visszavonhatlanul komolyan véli-e? Még most sem vagyok képes e szörnyű gondolatot megérteni.

— Ez óráig még egy emberi lélek sem tud Julia eltűntéről. Szükség esetén a célnak megfelelő hazugságot fogok felhozni. Tehát a legszigorubb titoktartást kívánom. Adja Isten, hogy még minden jóra változzék. Nekem az élethez minden kedvem, minden reményem elveszett. Julia levelét vissza kérem.
Rudolf.

A lapocska, mely leveléhez mellékelve volt a következő ironnal jegyzett szavak tartalmazza:

— Minden, de minden lerombolva, minden eltemetve, minden megsemmisítve! Te engem végtelenül nyomorulttá tettél, de megbocsátok neked! Élj szerencsésen és légy boldog. Engem soha sem fogsz többé viszontlátni. Edíthet nem örízhetem tőled, fel nem világosíthatom, de Isten és szerelme majd megörízik őt!
Julia.

Ezen nem várt közlések nem csekély felindulást okoztak. Rudolf levele már körülbelül 8 nap előtt érkezett a szállodába: mi minden történhetett azóta! A két házastársnak benső viszonyára való visszaemlékezés, Rudolf boldogsága Julia gyöngéd és mindig jó lényé oly élénken lépett emlékembe, hogy a

mult és jelen közötti ellentét egészen összezavarta lelkemet. Ehhez járult még a személyes felelősségnek bizonyos nyos meghatározhatatlan, de mégis igen kínzó érzete. Az valóban nem az én hibám volt, hogy Rudolf az oly igen compromittáló iratot nem tette — a mint pedig szükséges lett volna — lakat és zár alá, de közvetve mégis az én lélektani feljegyzésem adott alkalmat a katasztrófára. S legfőkép: ugyan volt-e jogom Rudolf szavait oly határozottan és teljes pontossággal leírni? — Nem ismertem-e őt már elég régen arra, hogy tudjam, mikép ő minden szavában tulzó volt. Mindenesetre ilyennek ismertem most is tulzásait, de a nők kevésbé ismerik az ily erőteljes kifejezések titkát, sőt a megsértett szerelem még kétszerte érzékenyebb. Röviden! következetlen szívem a legkeserűbb szemrehányásokat tette, bár a tiszta ész minden vád alól felmentett, de miután nálunk a hangulat-minden-napi embereknél — kik nem mesterségüknél fogva bölcsészek, mindig határozólag dönt, mulhatatlanul elhatároztam, hogy rögtön elutazom, Rudolfal együtt az utak és módok felett tanácskozandók, melyek az istentelen állásban célhoz vezetni képesek lesznek.

Nagy sietve levelet írtam a derpati kartársamnak, értesítve őt, hogy rossz létét fájlalom és igen sajnálom, de most már a második berlini látogatásomtól — a mi a jövő szeptember elején fog bekövetkezni — várom az örömet, hogy őt személyesen is megismerhessem. Rudolfnak is sürgönyöztem, hogy levele elkéssetten jött kezeimhez, még ma este otthon leszek, hogy a szükségeseket megbeszéljük.

Egy óra múlva hazám felé gőzöltem.
(Folyt. köv.)

Virágvasárnapon.

(André Theuriot után.)

A mező kizöldült. Pompás ragyogó nap
Arany csillogással tűz forrón a földre,
Bózotok, szép cserjék, györoró fák alatt,
Csendes nyugalommal fekszem le a zöldre.

Jó levegő szárnyal, előttem a templom,
Melyben bus kongással szólalt meg a harang.
Virágvasárnap van; éles hangját hallom,
Szent áhitattal int felém hívón a hang.

Látom a belsejét, hol a régi szoltárt
Az ünneplő népnek olvassa a jó pap.
Ott volna a helyem! Bámulom az oltárt,
Mely a napsugártól biborvörös fényt kap.

Nálam imakönyvem, haj! bele sem nézek,
A gondolat tölem nagyon messze szárnyal;
Szép idők letűntek, a gonosz sors hánynyal
Üzött hamis tréfát? Most is ez ígéz meg!

Nem kinez-e most is, midőn kedvesemet
Látni vélem ifjam, tündöklő szépséggel?
Nem gyötör-e most is, betöltve lelkemet
Műló ifju álmok csalfa emlékével? . . .

Ott térdel a padban imádkozva mélyen,
Ártatlan szerelmem, ifju reménységem.
Szőke, hosszú haja szalaggal átkötve
Játszi napsugártól van körül övezve.

Vissza merengék a verőfényes multba . . .
Háta megett látom magam térdre hullva.
Könnyebbülés tölti el szívemet újra:
Ablakon át mosolyg fenn az ég azura.

A jámbor öreg pap megáldja a barkát
Mit ájtatos népe közt oszt szét készséggel
Vidámak e keblek, együttes hozsammát
Zeng minden hívó ajk épületességgel.

Mirha-illat terjeng, csillog minden gyertya,
Füstölök az oltárt, mindenki letérdel,
Urfelmutatásra a szentséget tartja
Aztán meghajolva vigyázva teszi el.

Naiv szerelemnek tiszta képe fénylik,
Mosolyog az évek sűrű ködén által.
Éppen mint egyébkor, most is előtűnik
Kedvesem szép arca, ajkán mosolygással.

Legyetek megáldva, szép fehér virágok,
Melyek a szép multat idézik előmbé!
Nehezemre esik, felednem az álmat
S komor borongással nézek a jövőmbé . . .

Molnár Gyula.

Holdvilágnál.

(Novellette)

Írta: ÁGAI BÉLA.

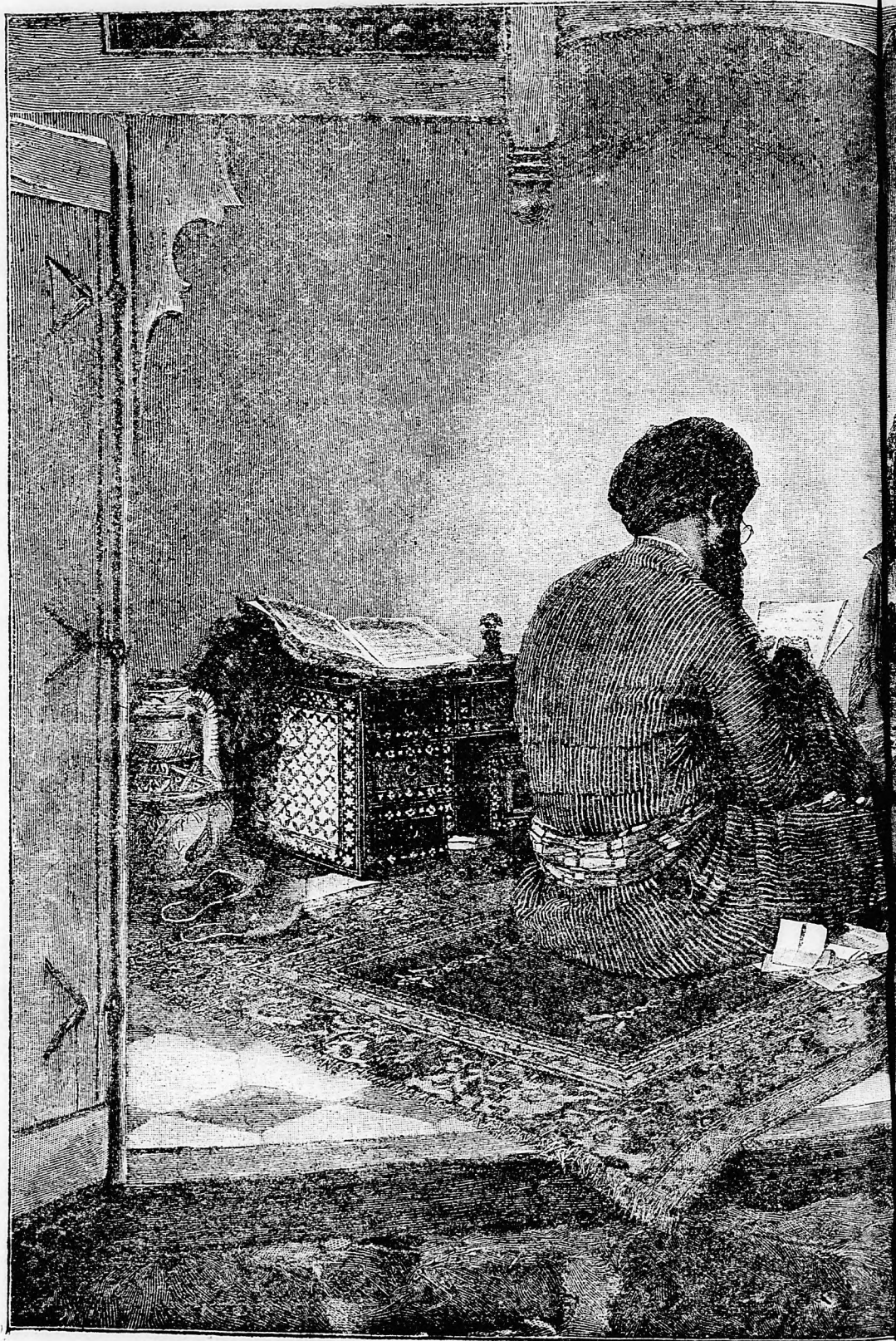
A csésze csörömpölve tört össze. A leány el volt jegyezve. Mindenki sietett az új párhoz, ki a divánon karanfogva ült egymás mellett s mosolyogva köszönte meg a szerencsekívánatokat. A kis menyaszony olykor-olykor forró homlokához emelte völegénye kezét s csillogó szeméből édes pillantásokat vetett fényes arczára; a szemek forró szerelemről beszéltek. Tehát legfőbb vágyuk teljesült: egymásé lettek; a sok évi várakozás meghozta gyümölcsét, a biztos állás alapot nyújtott, hogy kielégítsék vágyukat, hogy megalkothassanak egy kis fészket, melybe majd ők ketten boldogan élhetnek. Ennél többet nem óhajtottak.

Utolsóinak Mira üdvözölte őket, a menyaszony legjobb barátneja. A leánynak csókra nyújtotta orcáját, a völegénynek pedig férfiasan rázta meg kezét.

Azután átsiettek a mellékszobába, hol terítve volt. A hófehér abroszszal leterített asztalon szép rendben elhelyezve állottak az ez alkalommal szokásos ételek: a hideg hal, a torták, a gyümölcsök, különösen az utóbbiak voltak egy magas ezüst tartóban (melyet a szomszédék kölcsönöztek ide) ügyesen csoportosítva. A poharak különös fényben csillogtak, a borospalackok sárga és vörös árnyékot vetettek terítőre.

Vidáman ültek az asztalhoz; kissé szűken voltak, de ez nem ártott a jó kedvnek. Az asztalfőnél a mákapár foglalt helyet, kik szintén derekasan hozzá láttak az evéshez. Élénk s zürzavaros lett a társalgás, melyből élesen hallatszott ki a kések, villák, poharak csengése.

Az egyik asztalsarokban nevetnek; észreveszik ugyanis, hogy Mira nem

A le liró.

késsel vagja a halat, hanem csak vilával szakítja le a puha húst; ezt oly furcsának találták, ezen mulattak.

— Nézd, milyen uriasan eszik!

Emelkedik a kedv, nagyot kacagnak csekély dolgokon; egyik-egyik mély öblös hangon el kezd énekelni egy nehéz dallamu, mélabus dalt, a több meg halk hangon kíséri. Az egész olyan lágy, ritmikus zsongássá válik.

Mira keveset beszélt, néhány szót Spitzer urral, ki szomszédja volt s nálunk szobaur. Meglátszott rajta, hogy nem jól érzi magát e társaságban. Nemsekára fel is állott, hogy távozzék.

— Már elmegy? — kérde a menyasszony.

— El; egyedül vagyok s már későre jár az idő. Spitzer ur lesz oly szives és haza kísér?

— Kérem; szolgálatjára állok!

II.

Leértek az utcára. Kevesen jártak már; a sima burkolaton tompán kopogtak cipőik s a magas házak háromnegyszeresen adták vissza lépteik zaját. Gyönyörű nyári est volt. A hold, mely úgy tűnt fel, mintha egy háztető kéményére volna szurva, szerte szórta sugarait, a levegőnek olyan világos hamuszínű fényt adva. Tele tüdővel szívták az üde levegőt, jól esett nekik. Különösen Mira kezdett olvadékony lenni.

— Nyujtsa karját.

Spitzer ur odanyújtá.

Egy darabig szótlánul mentek, azután Spitzer ur megszólalt.

— Ugy látszik, Mira kisasszony, nem igen jó mulatott ma este?

— Nem; rosszul érzem magamat az ilyen emberek között.

— Pedig mind nagyon derék és jóra való.

— Oh, igen; nagyon tisztességes emberek, de csak épp oly közönségesek, majdnem valamennyi, kit ismerek.

— Közönségesek? Nem értem, hogyan gondolja!

— Hát olyanok, kik az életet csak prózai oldaláról tekintik, kik dolgoznak, esznek-isznak s ily életmód mellett boldognak nevezik magukat. Nincs bennök egy csepp költőiség sem, nem bírnak egy magasabb eszme iránt lelkesedni, nem emelkedhetnek túl a köznapiságon, hanem leörlik életüket mint az állat, meghalnak a nélkül, hogy ür maradna utánuk, egy helyett száz támad. Kihalt a poézis, mely édesíti az életet, a férfiak s leányok szívéből. A leány is örül, ha férjhez mehet; az elsőnek, ki kezét meg kéri, odaadja s ezzel befejezte hivatását. Megszűnt önálló egyén lenni, nincs szabad akarata s gondolata, hanem mindenben férjétől függ; némelyik még szerencsésnek képzei magát ily helyzetben. Ezt értem közönséges alatt.

Az egész hosszú beszédet furcsa

mozdulatokkal kísérte, hol szívéhez kapott, hol lábával toporzékolt, ott, hol nem is kellett volna; úgy tűnt föl a dolog, mintha valami olvasott vagy betanult beszédet mondott volna el.

— Én azt hiszem, — jegyzé meg Spitzer, — hogy ez rendén van így, hogy maguk fajtájú szegény embereknek első sorban arra kell gondolnunk, hogy miből élünk meg; a máról holnapra való küzdelemben a költészet természetesen kivész.

— Szokott maga regényeket olvasni? — kérdezé Mira.

— Nem, nincs időm.

A leány kis időre elhallgatott azután hirtelen Spitzer felé fordult:

— Tudja mit, Spitzer ur, menjük csónakázni.

— Most, ily későn!

— Igen, kérem . . . a kedvemért jöjjön; már rég szerettem volna holdvilágnál csónakázni. Hisz már mintegy, akár egy órával később jövünk haza, a szüleim tudják, hol vagyok.

Spitzer ur beleegyezett.

Kimentek a ligetbe; a tó partján Spitzer fölírta a bobiskoló csónakost. Kifizetett egy óráért járó díjat s elindultak. Spitzer evezett, Mira kormányzott.

Mikor a tó közepére értek, Mira megszólalt:

— Huzza be kérem az evezőket; álljunk meg kissé, itt nagyon szép!

Valóban gyönyörű látvány volt. Fölöttük a sötétkék nyári ég, a millió intenzív ragyogású csillaggal s a sárga teli holddal, melynek kepe ide-oda tánczolt a tó vizében; egy fényes csik, mely a csónak menetét jelzi, épen átmettse a holdat; körülöttük pedig a tó fényes tükrétől elütő komor sötétség, melyből csak itt-ott csillámlott elő egy sárga gázláng. Az óriási csend . . . mind ez, ah, regényes volt, hogy csak a „hirtelen elsötétülő égbolt” s a „kitörő felben lévő vihar” hiányzott az illuzió tökéletes képéhez.

Mira kissé hamis hangon énekelni kezdett:

„Alons enfants de la patrie!

Le jour de gloire est arrivé!”

A hangja úgy uszott s csónak körül, mint az olajcsepp a vízben; félbeszakítá az éneket:

— De Jókait csak olvasta?

— Az „Arany ember”-t láttam tőle a színházban.

— Egy szép regényében, a „Névtelen vár”-ban szintén ily csónakázást irt le elragadóan. Vavel gróf a Fertőben uszni tanítja Mariet, ki egy francia hercegnő s itt a Névtelen várban rejtik el a republikánusok elől. Holdvilágos éjjel kimennek csónakázni, a leány azután eluszik s csak hangos „hahó” kiáltással tudatja a csónakon kísérő gróffal, hogy merre jár. Nem fél, bátran megy a víznek, mert tudja, hogy

ő kíséri, ő örökös felette, kit szeret, imád, ki neki Istene. . .

A leány egyszerre felugrott s megölelte Spitzert. A heves mozgás következtében megbillent a csónak; víz jött be, mindketten nedvesek lettek. Mira visszaült helyére.

— Tehát szeret? — kérde mohón Spitzer.

A leány összehuzta átázott szoknyáját.

— Én magát . . . nem szeretem.

— Hát mé.t csókolt meg? — indulatoskodék a férfi.

— Magam se tudom . . . a környezet mámorit el. Ah, nem volna szebb most meghalni, mint vissatérni abba a sivár életbe?

— Nem, én szeretek élni!

A leány durczásan mormogott valamit; Spitzer evezni kezdett.

— Kérem, tartson a part felé, haza akarok menni.

III.

Egy arra haladó omnibuszra akart szállni, Spitzer nem engedé.

— Menjünk gyalog, Mira kisasszony, valamit szeretnék mondani.

Elindultak, egymás mellett haladtak, Spitzer nem tudta, hogyan kezdje.

— Mira kisasszony, maga nagyon furcsa leány, de hisz megváltozik majd s azért beszélek. Az apa is biztatott már régen, hogy szóljak, s most, hogy megesókolt, hát valami kis reményem van, hogy mégis csak jó indulattal viselkedik irántam, ha nem is szeret most még, majd meg fog szokni; én már most is szerettem . . . nem lenne a feleségem?

Idéig ingerülten, szakadozottan beszélt, de azután nyugodt üzleti hangra csapott át, folytatta:

— Tisztességesen élhetünk meg mind a ketten. Most másodkönyvelő vagyok, újévre valószínűleg első leszek. A fizetésemet is emelni fogják, újévi ajándékokat kapok, lesz hát pénz bőven. Oh higgye el. Mira kisasszony, én is idealista vagyok! Mily szép kis zugot alkotunk, mily gyönyörűség lesz benne lakni; oly nyugodtan s gondtalanul él maga, hogy be fogja látni e prózai munka jóságát, mely megóv a kintől, gondtól. A háztartás apró bajai között megfeledkezik a regényeiről, a költészetéről s mégis boldog lesz, jól tudom. . . Nem kérek most választ, gondolja meg a dolgot. Várhatok!

Időközben az Oktogonhoz értek. Mira megállott a gázlámpa alján, neki támaszkodott a vastartóhoz s így hallgatta Spitzer végső szavait. Ez az üzleti hang, ez a furcsa helyzet, hogy egy gázlámpa alatt kéri meg a kezét, szörnyen bántotta. Oh, milyen másnak képzelte ő ezt a pillantot!

— Rögtön válaszolok, Spitzer ur, — szólt haragosan, — nem leszek a felesége! Maga is olyan közönséges ember,

mint a többi; mi nem értjük meg egymást soha, nem akarom, se magát, se magamat boldogtalanná tenni. Nem barátkozhatom meg észjárásukkal s azt hiszem, nem is fogok soha. Várom még egy ideig, még nem vagyok oly vén, majd talállok olyan embert, a kinek gondolatvilága azonos az enyémmel, a ki megkért, a ki becsülni tud, mert meg vagyok győződve, hogy többre vagyok érdemes, — ne vegye rossz néven — mint egy könyvelőnek neje lenni!

— — — — —
Mikor Spitzer a szoba ajtaját kinyitotta, Mira odaszólt:

— De ugy-e, azért nem haragszik Spitzer ur? Jó éjt!

— Jó éjt, Mira kisasszony!

Máig sem értette még meg senki. Vén leány lett belőle. Tegnapelőtt nálam volt s egy ívet adott ide.

— Azt mondják, uram, hogy magának sok ismerőse van; a jövő hó elején egy regényt szándékozom kiadni, nem venne át egy gyűjtőívet?

Elvállaltam.

Egy híres humorista.

Irtta MAKRANCZI.

— Nem ér az semmit! — szolt egykor csöndes rezignációval Hawtrey Jones, a nagy író.

Ez a tiszteletreméltó ur az életben már különféle állásokat töltött be; volt már kereskedő, utczaseprő, bányatulajdonos és lapkihordó. Utoljára fölcsapott írónak. Irt elbeszéléseket és tárczákat, melyek az ő saját állítása szerint, a dicsőséges egyesült államokban a leghíresebb humorral dicsékedhetek. Mark Twain le volt pipálva.

Reám Hawtrey Jones humoros cikkei rendkívüli hatást gyakoroltak: valahányszor egyet elolvastam, mindig keserves zokogásra fakadtam.

Sohasem kételkedtem, hogy Hawtrey Jones valóban nagy humorista.

Egyszer azonban ily költői szépségű aforizma kelt ajkain:

— Nem ér az semmit!

— Miért? — kérdém elcsodálkozva.

— Azért, mert nem fizetnek . . . nem tudják benim felismerni a lángészt!

— Kik?

— Hát kik? Azok az átkozott rablók, az a gaznépség a szerkesztők. . . Ha nem tudnám, hogy minő tehetség rejlik bennem, már régen elcsaptam volna az összes szerkesztő-népséget. Goddam! de hát szükségem van rájuk . . . azt mondom: szükségem van rájuk! Érti. Sir, mit mondok?

— Azt hiszem, hogy értem.

— Well! Most fogja be egy kicsit a

száját és hallgasson rám. Azt mondtam, hogy szükségem van rájuk . . . így mondtam, Sir?

— Egészen így!

— Egy kitünő gondolon van, a melylyel lefőzöm őket.

A nagy író hamikásan hunyorgatta szemét.

— Ön tudja, Sir, hogy én híres humorista vagyok . . . azok a szerkesztők mégis csak hitvány fiúk hozzám képest, tulteszek rajtuk. . .

— Hogyan? — mertem én félénken kérdezni.

— Hogyan? Hawtrey Jones jóízűen röhögött.

— Hát azt hiszi, Sir, hogy yankee, a ki azonkívül a világ első humoristája — kérdem: azt hiszi, Sir, hogy én majd az első jött-ment kutyának elárlom tervemet? No by Good!

Bántott egy kissé ez a bizalmatlanság irántam; mégis jó barátok voltunk és örömet meg bubánatot egyaránt mindig megosztottunk egymás közt.

Meg voltam győződve, hogy Hawtrey Jones nemcsak humorista, hanem rendkívül furfangos és eszes flezkó s érdeklődéssel vártam a tervezett trikk elsütését. — Egyszer, a mint éppen a hatodik pohár grogot rendeltem és lapozgattam a „Gold News“ napilap legújabb számát, következő cikk tűnt szemembe egy névtelen írótól:

„Hawtrey Jones, a kit inkább utczaseprőnek lehet nevezni, mint írónak, kiadott egy terjedelmes könyvet, „Az aranykérdés megoldása, tekintettel az én általam feltalált aranygyártásra.“ A szerző nemcsak, hogy borzasztó ostoba, hanem gyalázatos szédelygő, a ki rosszul kitalált meséjével igyekszik rászédni a közönséget. Az ilyen veszélyes egyénektől óvakodni kell, mint a rühös kutyától.“

A rövid kritika nem hibázta el hatását; teljesen megállott az eszem. Nem tudtam elgondolni, hogy micsoda új gondolat lehet ez az én tiszteletreméltó barátomtól. Kíváncsi voltam a könyv tartalmára és felrohantam Jones Hawtrey lakására.

Nem találtam otthon. Azon a napon százhuszonnégyszer voltam nála, de egyszer sem találtam otthon.

Másnap kezembe veszem a „Gold News“-t és mit látok:

„Hawtrey Jones könyvét, „az aranygyártásról“ a kormány közgei tegnap éjjel minden könyvkereskedőnél összekerestették és konfiskálták; az oka eme buzgó üldözésnek ismeretlen; állítólag államveszélyes eszmék forognak fenn, a mit mi kétségbe vonunk egy kissé. Különböben hallottuk, hogy a szerző néhány száz példányt egy helybeli napilapnak küldött át eladás céljából. A lap természetesen őrizkedni fog a könyvet nyilvánosságra hozni, mivel ezáltal könnyen magára vonhatná a kormány haragját.“

Annyira felizgatott engem e hír, hogy örültem rohamtam fel tiszteletreméltó lángeszű barátom lakására. Egymásután kétszázharminckétszer rohamtam fel egyszer találtam otthon.

Közel voltam a kétségbeeséshez.

*

Slaughter, Tom, a „Gyorstutár“ szerkesztője irodájában ült és borzasztó savanyu arczott vágott.

Oka volt rossz kedvének: ablaka előtt ugyanis valóságos lázadó tömeg gyült össze. Rongyos alakok, vadul átkozódva, füstélyokkal hadonázva és böxerekkel fenyegetve lepték el a ház előtti teret.

— Ide, az „aranygyártással!“

— Halljátok, gentlemans, az az átkozott Slaughter nem akarja kiadni!

— Le kell verni lábáról!

— Üssük agyon a kutyát!

Igy ordított a nép bösz haraggal; egyszerre egy revolver durranása rázkódtatá meg a levegőt és Mr. Slaughter ablaka csörömpölve zuzódott össze.

Slaughter megsokalta a tréfát és revolverrel kezében lépett a tömeg elé.

— Beszéljünk békésen, tiszteletreméltó uraim; mit akartok?

Egy szakállas hatalmas ember oda lépett és így szolt:

— Meg akarjuk venni az „aranygyártást“. Nem kell ilyen. Fizetünk uriasan!

— De mondtam már, hogy nálam nincs. . .

— Hazudsz, zsivány: azt mondjátok mindnyájan, ti szerkesztők. Mindegyik eltagadja. . .

— Uraim! Menjenek a „Véres kard“ vagy a „Rivalgó visszhang“ szerkesztőségbe; ott talán meglesz. . .

A nép dühe tetőpontra hágott már, midőn valaki barátságos lökésekkel tört utat magának a szerkesztő felé.

A tömeg rögtön ráismer Hawtrey Jones-ra, az „aranygyártás“ szerzőjére és üdvriadalban tört ki.

— Hurrah, Hawtrey, hurrah!

— Jó, hogy jön, Sir. . . — szolt Slaughter — küldjön rögtön száz vagy ezer példányt; mennyit akar? Elég lesz ötezer dollár?

— All right! Rögtön! fizet?

— Mindegy. Akár rögtön! Mennyit mondtam: négyezer?

— Hatezer, Sir. . .

— Helyes. . . egy kettő, három. . .

És leolvasott Hawtreynek 60 darab százaz bankjegyet. Hawtreynek Jones ma már bekopogtatott öt vagy hat szerkesztőségben; mindenütt ostromolták az „aranygyártásért.“

Az én tiszteletreméltó barátom egy napon ötezezer dollárt csinált magának.

*

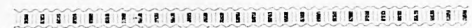
Korán reggel Hawtrey Jones váratlanul és nyomtalanul eltűnt és az ötezezer dollár szintén.

Délben nyolcz szerkesztő bevart koponyával feküdt a kórházban. A nép meglynchelte őket, mert nem kaphatta meg az „aranygyártást“.

Este következő levelet kaptam: „Mondtam, hogy rászedelem őket! Bámul, vén fiu, mi? Van ötvenezer dollárom és a szerkesztők félholtan fekszenek. Azt mondom, hogy átkozott gazember vagyok! Mi?”

U. i. Az „Aranygyártás“ című könyv sohasem létezett; eszem ágában sem volt! Azok a hírek a „Cold News“-ban tölem származtak. (Annak a vén róknak ezer dollárt fizettem.) Isten önnél, Sir; azt mondom: Isten önnél!

Hawtrey Jones csakugyan a világ leghíresebb humoristája volt; átkozott humorista!

Látnoki kép.

Fényes csillag tűnt föl egünkön,
Sugára áttört sűrű fellegen, —
Száz éve bírjuk csillagunkat,
Száz éve tört meg jég a kebleken.
Oh, vajha csillagunk sugára
Melengetne, míg „sirunk eltakar“
S tettért buzogva honfi keblünk,
Miként buzgott a „legnagyobb magyar!“

Oh, vajha, vajha nem csak ajkunk
Hordozná, oh hon! Drága, szent neved, —
De hön, forrón feláldozóan
Tudnánk szeretni mindig tégedet!...
Vessük meg az önző keblet,
Mely önjaváért folyton aikuszik,
Pályákon ez legyen a jelszó
S eskünk: „Közjónak élek siromig!“

Magasztos érzemények árja
Dagassza szívek, keblek izmait;
Ne légyen érzemény csak olyan,
A mely honunk javáról álmodik.
Virágozzék föl „ős erényünk“
S legyen kiveszve önzés, pártviszály —
S ha tenni kell, egész erőddel,
Miként Széchenyink jóért sikra szálj.

Emeld eszményid oltárára,
Amin lehet, a hont magasra föl,
S melengető szíved hevétől
Határain a hír virága nől.
S ha hírfüzére főnragyog majd
Hunniának magasztos homlokán: —
Dicsőhymusz fog még zengedezni
Hazánkról tul Kárpát magas fokán.

Oh, küldjed, csillagunk, vezérünk!
Küldd el köréek a szentelt ihletet,
A mely éltünknek sik ósvényin
Honunk javáért jó utra vezet!...
De ime szellemem már látja
Dicsőör-övezte boldog Hunniát...
Széchenyinknek nyomán haladni
Látom é honnak soknyelvű fiát!..

Látom: kikel az elvetett mag
S virány fakad kopár sziklák fölött, —
Nincs, a ki eszméit nem érzi
Széchenyinek, a honi nép között!...
Látok... látok... lelkem jövőbe,
A várt, de messze-, távol-képre néz...
Egygyé lesz ismét a magyar mind: —
Szorossá tűzte tulvilági kéz!...

Ruttkay Gyula.

Csinált virág.

(Történet egy majálisról.)

I.

Maga sem tudta, hogy mi vonzá ahhoz a sápadt, egykedvű emberhez. Egy olyan ünnevelt szépség, mint ő, kit a férfiak egész raja vesz körül folyton s a ki nem érdeklődött még eddig senki iránt sem, azon vette észre magát egyszerre, hogy tekintete folyton ezen a blazirt alakon csüng.

Ott állott a terem közepén mindig ha bál vagy majális volt; kifogástalan frakkban, vakító fehérre vasalt inggel, a jobb szemén monoklival, s a gomblyukában valami nagy vörös virággal.

Unottan jártatta körül tekintetét a női szépségek „koszoruján“; nem tánczolt nem udvarolt, s folyton valami szarkasztikus mosolylyal nézte a kerिंगző párokat.

Egyszer-egyszer künn lehetett látni a buffet valamelyik félreeső zugában. Kártyázott egy-egy elkeseredett gavalérral, a ki összetűzött az ő imádatájával, s azért hagyta el a termet.

II.

A szép bálkirálynő odaintett egy fiatal embert.

— Mondja csak, ki az a blazirt férfi ott a terem közepén, a nagy vörös virággal?

— Pálfalvi Friczi.
— Hát aztán ki és mi ő?
— „Idült“ gavallér.
— Ugyan ne leháskodjék, — rendes szokása szerint, — hanem feleljen komolyan!

— Tehát: kifogástalan uri ember, a ki birtokainak jövedelméből él! csak az a kár, hogy nem érdeklődik senki és semmi iránt.

— Ugyan miért?
— Mert azt hiszem, már eleget élt.
— Az én nézetem szerint sohasem élt eleget az ember.
— Hagyjuk ezt. Bemutatom Friczit, ha parancsolja.
— Jó. Mutassa be.

Aladár odament a terem közepén álló merengő emberhez.

A vállára ütött:
— Te. A gyönyörű Sziklai Iza ismeri akar, jer, bemutatlak.
— Nem bánom.

S a világon a legnagyobb hidegvérűséggel követte barátját.

III.

A szép leány kíváncsian pillantott végig az előtte álló nyulánk, sápadt férfian.

Egyenesen a dolog közepébe vágott:
— Én magát nem értem. Mondja, mi baja, hogy olyan szomorú.
— Eppen nem vagyok az, — felelte

Pálfalvi Friczi, kellemes csengésű hangon.

— De hát van valami baja mégis?
— Nincs. Csak nem érdeklődöm semmi iránt.

— Miért?
— Mert ezelőtt régen, igen nagyon érdeklődtem, lángoltam, lelkesültem.

S a szép leány — nem hogy elfordult volna — ettől az embertől; egészen mellé hajolt, hogy lehelleitek egybeolvadtak.

— Nézze, csinált virágot viselek a lemondás jeléül, mondta a férfi.

A leány körülnézett. Nem vigyázott reájuk senki; mindenki tánczolt, s a kik ültek a déli növények árnyában, el voltak foglalva egymással, éppen mint ők.

Iza hirtelen mozdulattal kihuzta a férfi gomblyukából a csinált virágot. Ledobta, rálépett. Aztán kihuzott a gyönyörű nagy bokrétájából egy rózsát s odatűzte az eltaposott csinált virág helyett.

A férfi szóltanul nézte a mellén babráló kis, fehér kezeket.

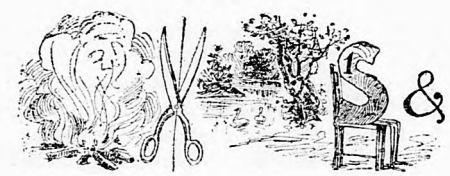
Egyszerre vérvörös pi: lepte el az arcját; termete kiegyenesedett, a szemei csillogtak. Ajkai gyöngéden tapadtak a leány kezére:

— Visszaadott az életnek, — s hálásan nézett a szép leány nagy kék szeméibe.

V. Szócs Géza.

Képtalány.

K o c z k a - r e j t v é n y .

BÁRÓ MALCOMES BÉLÁTÓL.

A	A	A	A
N	M	É	I
B	R	L	N
K	É	B	I

E koczákban úgy helyezendők el a betűk, hogy felülről lefelé és balról jobbra olvasva következő négy szó értelmét adják:

1. Szárnyas állat. — 2. Csinos női név. — 3. Vízi állat. — 4. Ország Hátsó-Indiában.

A múlt számban közölt talányok megfejtése:

A képtalányé:

Szerelem és hiuság.

A Számrejtvényé:

Fenn komolyan Isten háza
Néz a völgybe csendesen.